

קובץ שאלות ותשובות

בענייני חנוכה

בשיטת הפסיקה של רבזתינו חכמי מרזקו

זכפרט לדעתו של מז"ד רבי שלום משיאש זצ"ל

נכתב ונערך ע"י

ע"ה שאול עזריאל ס"ט

חנוכה, תשע"ו

כל הזכויות שמורות למחבר

אסור לשכפל / להעתיק / לצלם וכו' למטרות מסחריות

מותר לצלם ולהפיץ שלא למטרות מסחר

כתובת המחבר:

רח' האגוז 4, רחובות

טלפון ליצירת קשר : 052-54339581

פתיחה קצרה

קורא יקר!

- בשנים האחרונות עוסק אני רבות בנתינת מענה לאנשים החפצים לפסוק בדרך אבותם, חכמי מרוקו, ובפרט לאלו הרוצים לצעוד בדרכו ההלכתית של מו"ר רבי שלום משאש זצ"ל.
- פעילות זו מתחילה בכתיבת ההלכה היומית הנשלחת מידי יום למאות אנשים, ועד עניית תשובות בטלפון ובאתר דרכי אבותינו מן המערב.
- אין זה סוד שישנו צימאון גדול לתורת רבותינו, אך מצד שני גלוי וידוע שחומרים 'פשוטים' לקריאה ולהרחבת הידע בתורת חכמי מרוקו, כמעט ואינם קיימים.
- בפסח האחרון עלתה במוחי המחשבה לערוך כמה שאלות שנשאלתי עליהם בשנים האחרונות, ולשולחם בתור קובץ לקראת חג הפסח, לאחר שהייתה היענות גבוהה מאוד, וביקורות חיוביות ביותר, גמרתי בדעתי להכין מקבץ נוסף משאלות שעניתי, הפעם על חג החנוכה.
- חשוב לציין, השאלות אינן דמיוניות, אלא הן נשאלו בידי אנשים אמיתיים, וגם כל התשובות המופיעות בקובץ זה הינן הלכה למעשה, בקובץ זה גם הוספתי כמה בירורים הלכתיים שהיו בידי בכתב יד משנים עברו.
- אפשר ואף מומלץ להעביר קובץ זה לכל מי שיבקש, אפשר להדפיס, וכל המרבה הרי זה משובח, איני מרוויח ולו שקל אחד גשמי מקובץ זה, אלא כל ההפצה של תורת רבותינו הינה לשם שמיים בלבד, וכל פרסום נוסף של קובץ זה יגלה את פארה של תורת רבותינו שהיה חבוי שנים ארוכות.

כולי תקווה ששאלות אלו יתנו מענה לרבים, גם בהיבט המעשי וגם בהיבט הלימודי, כמו כן אפשר תמיד לשאול שאלות בטלפון או בהודעה במס': **0525439581**.

כמו כן כל הרוצה להצטרף לקבלת ההלכה היומית כדעת חכמי מרוקו מוזמן לשלוח מייל לכתובת: halacha.maroco@gmail.com

בברכת חנוכה מבורכת לכם ולכל בני משפחתכם,

ע"ה שאול עזריאל ס"ט,

רחובות.

תוכן עניינים

5	..... זמן הדלקת נרות חנוכה לאברכים
6	..... הדלקת נרות חנוכה כאשר נוסעים בערב לחתונה
7	..... הדלקת נרות לחיילים
8	..... היכן ידליק חתן המתחתן בתוך ימי החנוכה
9	..... כיוון הדלקת נרות החנוכה
9	..... ברכה על הדלקת נרות מפלג המנחה
10	..... אדם שבירך שהחיינו בבית הכנסת בלילה הראשון
11	..... הדלקת נרות חנוכה לבנות שירות לאומי
12	..... בירור במהותה של ברכת 'שעשה נסים'
14	..... פירוש המושג 'זאת חנוכה'
14	..... הדלקת נרות לגרים בקומה גבוהה
15	..... אדם ששכח לברך שהחיינו בעת ההדלקה
16	..... הדלקת נרות כשבני הבית ישנים
17	..... בקור בבית העלמין בערב חנוכה
17	..... ברכה על הדלקת נרות חנוכה בחנוכה חשמלית
18	..... נוסח ברכת להדליק נר
19	..... הדלקת נרות חנוכה לאדם נשוי השוהה בבית הסוהר
20	..... תפילות ובקשות בעת הדלקת הנרות
21	..... הזכרת ניסי החג בתפילה
22	..... היכן ידליק אדם שנוסע להתארח בשבת חנוכה
24	..... גדר הדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת
26	..... צירוף נשים להשלמת מניין בהדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת
28	..... בן נשוי שנמצא אצל הוריו בעת ההדלקה וחוזר מאחר מכן לביתו
29	..... ברכה בהדלקת חנוכה חשמלית בבית הכנסת
30	..... הדלקת נרות בבית מלון (בירור בגדר מקום האכילה בדברי מור"ם)

סימן א

זמן הדלקת נרות חנוכה לאברכים

שאלה: לכבוד ידידי רבי שאול הי"ו,

לקראת חנוכה הבא עלינו לטובה רציתי לדעת אם יש התייחסות מרבתינו בעניין אברכים והדלקת נרות? ונפרט הגר"ש משאש זצ"ל בשמ"ש נמגן ח"א סימן ל"ב כתב למסקנה שמרן מקפיד על זמן הדלקת הנרות ואפילו במחיר של חריגה מן הכלל של תדיר ואינו תדיר.

השאלה שלי מה עם אברכים? כידוע זמן חורף הוא ואברכים שנשארים ללמוד כסדרם מפספסים זמן זה כיצד ינהגו? האם לומר לאישה שתדליק? או לקצר הסדר ולהדליק בזמן? או להדליק שהוא מגיע הביתה באיחור? התלבטתי אם יש להכריע שידליק שיחזור, ממה שכתב הגר"י משאש בנר מצווה (עמ' כח ובצירוף עמ' ס')

כל טוב סלה

תשובה: לכבוד הרב אסף מסיקה הי"ו,

שלום וברכה,

למעט המקור שהבאת מדברי מו"ר רבי יוסף משאש זצ"ל בספרו נר מצווה, לא ראיתי עוד במחיצתי ספרים שדיברו בעניין אברכים וסדר לימודם הקבוע בימי החנוכה, אמנם אביע לך את דעתי בעניין.

ידועים הם דברי מר"ן (סי' תרעב ס"א) שהעתיק את דברי הרמב"ם, שלגבי הדלקת נרות חנוכה הזמן הוא משמעותי ביותר ולכן "לא מאחרים ולא מקדימים" כלשונו שם,

אלא מדליקים מיד בצאת הכוכבים, ובסעיף שלאחריו מוסיף לבאר את גדרי הזמנים ומפרט: "שכח או הזיד ולא הדליק עם שקיעת החמה מדליק והולך עד שתכלה רגל מן השוק שהוא כמו חצי שעה... ומיהו הני מילי לכתחילה אבל אם עבר זה הזמן ולא הדליק מדליק והולך כל הלילה", ומשמע מדבריו שיש סדר בהדלקת הנרות, ואי אפשר להדליק לכתחילה לאחר שעברה חצי שעה מצאת הכוכבים, ורק בדיעבד זמן זה כשר, אלא שמור"ם שם מגיה על דבריו וכותב: "יש אומרים שבזמן הזה שמדליקין בפנים אינו צריך ליזהר להדליק קודם שתכלה רגל מן השוק, ומכל מקום טוב יותר ליזהר גם בזמן הזה", הרי שמור"ם לכאורה חולק על מר"ן, וסובר שבימינו שמדליקים בתוך הבית, כבר דין עד שתכלה רגל מן השוק אינו קיים עוד, וממילא כל הלילה כשר להדלקה לכתחילה, היפך דעת מר"ן שהכשיר את כל הלילה להדלקה רק בדיעבד, ונמצא אם כן שלשיטת מר"ן אין שום היתר להדליק מאוחר יותר.

אך כאמור כל זה הינו רק לכאורה, אך מו"ר רבי שלום משאש זצ"ל (שמו"ג ח"א סי' לא) מבאר ברוב עמקותו שגם מר"ן מסכים לסברת מור"ם בזה הזמן, וגם הוא מודה שבימינו שמדליקים בפנים, כל הלילה כשר להדלקה אף לכתחילה, אלא שבימינו ההדלקה בצאת הכוכבים הינה מצד 'זריזין מקדימין למצוות' בלבד, ולא מצד קיום המצווה כתקנה כפי שהיה בעבר, אמנם מחדש רבינו, שאפילו בשביל עיקרון 'זריזין מקדימין למצוות' מר"ן מקפיד על הזמן המדויק של צאת הכוכבים, ואפילו בשביל דחיית תפילת ערבית הקבועה במעט דקות, כמבואר בתשובה שצינת בדברך,

ולכן לעניין לימוד הקבוע לאברכים בישיבה, אם נקיים את הסברא שבימינו מדליקים

רשות הרבים, ראוי לכל אדם לקיים את הדלקת נרות החג יחד עם משפחתו, דנר איש וביתו אמרה הגמרא, ואם האיש יעדר הרי זהו עצמו גירעון, וחביבה מצווה בשעתה, ואין בזה ביטול תורה אלא הידור מצווה, וכל ההיתרים להדליק מאוחר או אח"כ הינם בדיעבד, ולכתחילה לכל אדם ראוי שידליק עם משפחתו בשירים וסעודה, ובפרט אם גם בנו הקטן מדליק חנוכה שמקיים בזה מצוות חינוך, וכבר אמרתי שלדעתי אין בזה ביטול תורה.

בברכת שבוע טוב ומבורך,

שאל עזריאל

סימן ב

הדלקת נרות חנוכה כאשר נוסעים בערב לחתונה

שאלה: מתי יש להדליק נרות חנוכה כשיש חתונה בחנוכה ונוסעים כבר לפני השקיעה?

תשובה: לכבוד מר אשר אלמליח הי"ו, שלום וברכה,

לדעת מר"ן בשו"ע (סי' תרעב ס"א), כפי שביארו מו"ר רבי שלום משאש זצ"ל בספרו שמ"ש ומגן (ח"א סי' לא), יש להדליק נרות חנוכה דווקא אחר צאת הכוכבים, והמדליק לפני צאת הכוכבים, לא קיים את המצווה,

בפנים, הרי שאפשר יהיה להקל להם להמשיך בלימודם, ולהדליק את הנרות רק כשיחזרו לביתם, שהרי ביארנו שאף לדעת מר"ן אין חיוב ההדלקה בצה"כ בימינו אלא מצד זריזין מקדימין למצוות, ואפשר שבשביל לימוד תורה של רבים גם הוא יורה לאחר את ההדלקה, וכן אפשר שאף רבינו יסכים בזה, שאף שלעניין ערבית פסק שעדיף להדליק ואח"כ להתפלל, הנה שם מדובר שבדאי לאחר שמדליקים מגיעים כולם להתפלל, מה שאין כן פה, שאם יפסיקו את הסדר באמצעו ויחזרו לביתם לצורך ההדלקה, מתי מעט יחזרו ללימודם, ולומר לאשתו שתדליק בצה"כ לא נראה בעיניי שזהו תיקון טוב, שהרי אם בימינו מדליקים בפנים הרי פרסום הנס הינו לבני הבית, וא"כ מה שייד להקדים את ההדלקה מצד זריזין כשפרסום הנס אינו מתקיים במלא הדרו, וראוי להדר בפרסום הנס שהוא לעיכובא ולא בזמן, שהוא רק מצווה מן המובחר.

כמובן שכל זה נאמר לגבי הסברא שבימינו מדליקים בפנים כמבואר לעיל, אמנם כיום שחזרנו לארצינו הקדושה פסק מו"ר רבי שלום משאש זצ"ל בספרו שמ"ש ומגן (ח"ד השמטות סי' ו') שראוי לחזור ולהדליק בפתח הפונה לרשות הרבים, ואם כך הוא הדבר הרי זו בעיה קשה מאוד, שאם אנו חוזרים לסברא שפרסום הנס הינו כלפי העוברים ושבים ברחוב, הרי שמי שמדליק אחר שעוברת חצי שעה מצאת הכוכבים לא מקיים את המצווה כתקנה, ולכן בזה יצטרך הוא לחזור לביתו או לחילופין לבקש מאשתו שתדליק בעבור ביתם.

כל זאת כתבתי מצד עצם הדיון בצדדי ההיתר והאיסור, אמנם דעתי האישית בעניין זה היא, שבין לסברא שמדליקים כיום בפנים ובין לסברא שמדליקים כלפי

סימן ג

הדלקת נרות לחיילים

שאלה: אני חייל צה"ל שמשרת בבסיס במרכז הארץ. בנר ראשון (ערב רביעי הקרוב) אני מוזמן לחתונה שנמצאת בקרבת הבסיס שלי.

ישנה אפשרות קלושה שבה אוכל לקבל אישור מהמפקדים שלי לצאת בשעה כזאת כך שאוכל להדליק את הנר בבית הוריי, אך איני מאמין שאוכל לעשות זאת.

האלטרנטיבות הן או להדליק בלילה (בסביבות 1, שכבר אין אנשים בשכונה שבה הוריי ואני גרים...) או להדליק בבסיס. מה עדיף?

תשובה: לכבוד החייל מאיר הי"ו,

שלום וברכה,

מדבריד מבין אני שהינד רווק, ובודאי גר אתה אצל הוריד, ואם כן דע לך שאין עליך חובה להדליק נרות חנוכה בפני עצמך כלל וכלל, שנפטר אתה בהדלקת הוריד, ואף שברוב הזמן נמצא אתה בבסיס, ידוע וברור לכל מביט שבית הקבע שלך הינו בית הוריד, וכיוון שסמוך אתה על שולחן הוריד, בהיבט הכלכלי, נחשב אתה כחלק מביתם אף שהינד רחוק, והגמ' אמרה נר חנוכה איש וביתו, והוא הדין גם לבני ישיבות הגרים ברוב זמנם בחדרי הישיבה וחוזרים לביתם אחת לכמה שבועות, וזהו פשט דברי מו"ר רבי שלום משאש זצ"ל בספרו שמ"ש ומגן (ח"ג סי' נו).

אמנם שאלתך שייכת אם רצונך לעשות הידור מצווה ולהדליק נרות חנוכה בעצמך

ואף ברכותיו הינן לבטלה, ומחובתו לחזור ולהדליק שוב בזמן הראוי, אמנם מר"ן מעיר שם שישנו דין של אדם הקרוי טרוד, שלו התירו באופן מיוחד להדליק נרות מפלג המנחה (שזה בערך שעה וחצי לפני צאת הכוכבים), ומבאר רבינו בתשובתו שטרוד הינו אדם שאין לו אפשרות להדליק כלל באותו הלילה, וכדי שלא יתבטל מן המצווה התירו לו להדליק לפני הזמן, אבל מי שיכול להדליק בהמשך הלילה, ורק אינו יכול להדליק בצאת הכוכבים, אין לו גדר טרוד או אנוס, ואין לו רשות להדליק מפלג המנחה.

ולכן לשאלתך, מי שיוצא מביתו לפני צאת הכוכבים, וחוזר לביתו עוד באותו הערב רק בשעה מאוחרת יותר, אם אשתו נשארת בבית, עדיף שתדליק היא בצאת הכוכבים שזהו הזמן הראוי והמשובח, שלעניין חנוכה אין הבדל בדין בין אדם לאשתו, ואם גם הוא וגם אשתו יוצאים, ידליק כשיחזור לביתו מאוחר, ולא ידליק לפני צאת הכוכבים.

בברכת חנוכה מבורכת,

שאול עזריאל

מעל גיל מצוות) צריך לקיימו דווקא במקום שהוא ביתו העיקרי, וכל החילוקים שיש בדברי השו"ע ובפוסקים השונים, בין מקום האכילה למקום השינה וכן בדיני אכסנאי וכו', עוסקים באדם שבחנוכה מתארח במקום אחד וישן במקום אחר (שאינו ביתו הקבוע), ואזי שייך לדון באיזה בית ידליק, בבית שישן או בבית שבו אוכל, אבל כאשר יש לאדם בית קבע, וחוזר אליו גם בימי החנוכה לישן בו, אף שאוכל את כל הסעודות של החג במקום אחר, חובתו היא להדליק בביתו, ולא יתכן לומר שבגלל כמה סעודות שסועד בבית חבירו, יהפוך בית חבירו להיות העיקר בשבילו.

ולכן העובדה שבנך החל להתגורר באופן עצמאי בביתו החדש, היא משמעותית ביותר, כיוון שעד עתה הגדרנו את בית הוריו כבית הקבע שלו, ולא היה צריך הוא להדליק כלל וכלל, שנפטר הוא בהדלקת הוריו, אמנם כאשר עבר לגור בביתו החדש, שינה הוא את הגדרת בית הקבע שלו, וחייב להדליק שם מן הדין.

באולם לא נראה לי ששייך להדליק, שאף אם נאמר שנדליק באולם מצד פרסומי ניסא, כמו בבית הכנסת, הרי מי שיש לו בית קבע לא יוצא בהדלקה בבית הכנסת, כפי שפסק רבי שאול נחמיאש זצ"ל בספרו וישמע שאול (דף כ ע"א), שעיקרה נעשית לפרסומי ניסא בלבד כמבואר בדברי מר"ן בשו"ע (סי' תרעא ס"ז), ואף אם נאמר שיש לאולם גדר של חדר שכור בחנוכה, שצריך גם בו להדליק, הרי כבר מבואר לעיל, שכל חילוק זה שייך דווקא כשאין לו בית קבע בחג או באותו היום, אבל כאשר חוזר לישון בלילה בביתו הקבוע, אין שום מעמד לאולם מצד ההדלקה, אף שאוכלים בו.

במקום שבו אתה נמצא אפילו שאינך חייב, ובזה בודאי שלהדליק בבסיס בצאת הכוכבים עדיף מאשר להדליק בבית בשעה מאוחרת יותר, שבוזה אין הבדל היכן אתה נמצא, שהרי ממילא הינך פטור, ותוכל להדליק בבסיס וגם לברך כדעת רבינו (שומ"ג ח"ב סי' ג) שפסק שתמיד טוב על כל אדם לברך בעצמו ולא לסמוך על ברכת אחרים, ולא שייך בזה סב"ל.

בברכת חנוכה מבורכת,

שאול עזריאל

סימן ד

היכן ידליק חתן המתחתן בתוך ימי החנוכה

שאלה: בננו מתחתן בחנוכה. שבוע קודם הוא יתגורר כבר בדירתו החדשה. ביום החתונה הוא יהיה בביתנו ולאחר החתונה ייסע לביתו עם אשתו.

היכן ידליק נרות חנוכה? האם בביתו החדש כדין בן הנוסע לבית הוריו אך ישן בביתו, האם באולם?

תשובה: לכבוד גב' דפנה ביטון הי"ו,

שלום וברכה,

כל מי שיש עליו חיוב הדלקת נר חנוכה (לפי ספרדים החיוב הוא נר אחד לבית ולאשכנזים החיוב הוא נר לכל איש או אשה

אחד סמוך לשני נרות הראשונות יתחיל בנוסף ובו יתחיל הברכה ואחר כך יפנה לצד ימין וכן בכל לילה נמצא שתמיד מברך על הנוסף שהוא מורה על הנס שהרי בתוספת הימים ניתוסף הנס", ומוכח מדבריו בבירור שאין שום עניין על ההדלקה לכיוון צד ימין אלא מצד המדליק עצמו, שעליו יש חובה לפנות לצד ימין, אבל מצד הרואים לא מצאנו חובה שכזו.

ולכן להלכה, כיוון שלבנכם החתן יש בית קבוע שאינו בית הוריו, אינו ראשי להצטרף ולהדליק עמכם לפני החתונה, וכן לא ראשי להדליק באולם, אלא ידליק לאחר החתונה כשיחזור לביתו עם אשתו, אף שמדובר בשעה מאוחרת, כיוון שבימינו עיקר פרסום הנס הוא לבני הבית, וישארו הוא ואשתו זמן מה מול הנרות.

בברכת חנוכה מבורכת,

שאול עזריאל

ולכן נראה בעיניי שבהדלקה כלפי הרחוב הראשי וגם באירועים גדולים שמדליקים על בימה וכו', הכל הולך אחר ימין המדליק ולא אחר הרואים.

סימן ה

כיוון הדלקת נרות החנוכה

שאלה: להדליק בימין של מי את החנוכה?

לאיזה צד פונה החנוכה?

למשל, כאשר מדליקים נרות בחלון - ימין של המדליק, או ימין של הרחוב? ואם מדליקים על בימה מול ציבור - ימין של המדליק, או ימין של הציבור?

סימן ו

ברכה על הדלקת נרות מפלג המנחה

שאלה: שלום,

בהלכה יומית שנשלחה לפני שלושה ימים מאתר זה, נכתב כי אנוס ראשי להדליק החל מפלג המנחה ללא ברכה. בנוסף, צוין שדין זה הינו בדומה לשבת. האם בערב שבת אין לברך על נרות חנוכה?!

תודה מראש.

תשובה: לכבוד מר דוד הי"ו,

שלום וברכה,

מר"ן פסק בשו"ע (סי' תרעו ס"ה) בזאת הלשון: "יתחיל להדליק בליל ראשון בנר היותר ימיני ובליל ב' כשיוסיף נר אחד סמוך לו יתחיל ויברך על הנוסף שהוא יותר שמאלי כדי להפנות לימין וכן בליל ג' כשיוסיף עוד

תשובה: לכבוד מר אייל הי"ו,

שלום וברכה,

לא מברך על הדלקתו זו, אמנם בערב שבת
מדליקים נרות חנוכה החל מפלג המנחה,
ואף מברכים.

בברכת חנוכה מבורכת,

שאול עזריאל

סימן טו

אדם שבירך שהחיינו בבית הכנסת בלילה הראשון

שאלה: שלום הרב !

למה אדם שבירך שהחיינו בבית הכנסת לא
יוכל לברך שהחיינו בבית?

תשובה: לכבוד מר שמעון אוחנה הי"ו,

שלום וברכה,

ברכת 'שהחיינו' היא ברכה שנתקנה על
התחדשות של דבר כלשהו המגיע מזמן לזמן,
זה יכול להיות פרי או ראיית חבר ועוד,
במקרה שלנו מדובר על ההתחדשות של
מצוות הדלקת הנרות בחנוכה, ולכן אדם
שכבר הדליק פעם אחת נרות חנוכה, אינו
יכול לחזור ולברך עוד את ברכת שהחיינו
אם ידליק שוב באותו החג, כיון שכעת אין
המצווה חדשה עליו עוד, ולכן אפילו הייתה
ההדלקה הראשונה בבית הכנסת, שאז אין
יוצאים ידי חובה בהדלקה זו, מכל מקום

אכן שאלתך טובה ומתבקשת, חזק וברוך
תהיה, ולכן הלכתי לראות את אותה הלכה
עליה דיברת ובאמת אפשר להבין ממנה שגם
בערב שבת אין לברך כמו בדין אנוס שמדליק
מפלג המנחה ואינו מברך על הדלקה זו, אך
באמת אין הדין כך, שיש הבדל בין אנוס
לערב שבת, וביארו דין זה מו"ר רבי שלום
משאש זצ"ל בספרו שמ"ש ומגן (ח"א סי'
לא) בשם החיד"א, וכן הרב הגדול רפאל
אנקאווא זצ"ל בספרו תועפות ראם (סי' קיז)
בשם החת"ס, שהרי רבותינו הקדומים
שתקנו להדליק במשך שמונה ימים נרות
לאחר צאת הכוכבים, ידעו שבתוך אותם
ימים תחול גם שבת, שהרי אין חנוכה בלא
שבת, וכן ידעו שבאותו ערב שבת לא יהיה
ניתן להדליק אחר צאת הכוכבים מצד חילול
שבת, ולכן כחלק מהתקנה המקורית של
חנוכה, תקנו בערב שבת להדליק מבעוד יום,
ובודאי שתקנו גם לברך, שאם זוהי עיקר
המצווה ודאי שיש ברכה בצדה, אמנם דין
אנוס שאינו יכול להדליק באותו הלילה
והתירו לו להדליק מבעוד יום, הוא דין
מחודש, ואינו חלק מהתקנה המקורית,
ומכיוון שכך ישנה מחלוקת פוסקים אם
יברך מפלג המנחה או לא, ואומרים אנו בזה
ספק ברכות להקל, ולכן דומה אדם אנוס
בחנוכה לערב שבת רק בכך שהתירו לו
להדליק מפלג המנחה ויוצא בזה ידי חובתו,
אך לא דומה לעניין הברכה.

לסיכום-

אדם אנוס שאינו יכול להדליק באותו לילה
החל מצאת הכוכבים, רשאי להדליק החל
מפלג המנחה (שעה ורבע קודם השקיעה) אך

אחת על מנת שכל בני הבית יצאו ידי חובה, כמו שאמרו בגמרא 'חנוכה-נר איש וביתו', וכן פסק מר"ן בשו"ע (סי' תרעא ס"ב) להלכה, וכן הוא מנהג כל הספרדים.

מקום ההדלקה הקובע הוא בית הקבע של האדם שבו גר כל השנה, אמנם בבנות שירות וכן בחיילים או בני ישיבות, המתגוררים כל השבוע כמעט במקום אחר שאינו בית הוריהם, נתעורר ספק אצל האחרונים איזהו בית נחשב ביתם הקבוע, האם בית הוריהם, ואזי נפטרים הם לגמרי בהדלקת הוריהם או שמא דירת השירות או הבסיס הוא מקום הקבע שלהם מכיוון ששם גרים הם במשך רוב הזמן, וממילא יש להם דין של משפחה עצמאית ויצטרכו מן הדין להדליק שם, והעולה מדברי רבינו רבי שלום משאש זצ"ל בספרו שמ"ש ומגן (ח"ג סי' נו) הוא שכל הנ"ל נפטרים לגמרי בהדלקת הוריהם ואין הם צריכים להדליק גם בחדרם, ופירוש זה מתיישב על הדעת, וכי מפני שגרים הם רוב השבוע במקום אחר מפקיעים הם את בית הוריהם מביתם הקבוע, הרי ברור לכולם, גם בעין וגם בהרגשה, שגם חייל וגם בת שירות החוזרים לבית הוריהם אחר תקופה ארוכה, מדברים על כך שהם חוזרים הביתה ולא לבית זר, ולכן בית הקבע שלהם הינו בית הוריהם, ויוצאים הם ידי חובה בהדלקת הוריהם בכל מקום שיהיו.

אמנם, אע"פ שאין הנ"ל מחוייבים להדליק חנוכה בדירתם או בבסיסם, רשאים הם לעשות כן, ולא עוד אלא רשאים הם אפילו לברך על הדלקתם זו, כפי שפסק מו"ר רבי שלום משאש זצ"ל בספרו שמ"ש ומגן (ח"ב סי' ג ובעוד מקומות), שכל שאמרו שכל בני הבית יוצאים בהדלקת הוריהם הוא רק אם רצונם בכך, אבל בודאי אם רצו להדליק בעצמם, רשאים לעשות כן אפילו בבית

כשיחזור לביתו להדליק את נרות החיוב שם, לא יוכל לברך עוד שהחיינו, אמנם אם מדליק כדי להוציא ידי חובה את בני ביתו או אנשים אחרים הנמצאים בביתו, מברך גם שהחיינו כדי להוציאם ידי חובה.

[כמובן שברור שדווקא ההדלקה בבית הכנסת מסירה ממנו את התחדשות המצווה בביתו, כיון שהדליק ובירך בהיתר, אבל אדם שהדליק סתם חנוכה שלא בביתו ובירך שלא בהיתר, מברך גם בביתו, כיון שעשה זאת שלא בהיתר].

שבוע טוב ידידי,
ע"ה שאול עזריאל ס"ט

סימן ח

הדלקת נרות חנוכה לבנות שירות לאומי

שאלה: שלום,

מה ההלכה לגבי הדלקת נרות בדירת שירות לאומי, האם בנות שירות יוצאות ידי חובה בהדלקת הנרות שבביתן? ואם רוצות להדליק- האם רשאיות לברך?

תודה רבה וחנוכה שמח.

תשובה: לכבוד גב' דיקלה הי"ו,

שלום וברכה,

בחנוכה מוטלת חובת ההדלקה על הבית, או יותר נכון על המשפחה שגרה בבית, וכל משפחה עצמאית, צריכה להדליק חנוכה

תשובה: לכבוד מר ליאור הייז,

שלום וברכה,

ברכת 'שעשה ניסים' הנאמרת בחנוכה הינה ברכה מיוחדת במינה, כיוון שלהבדיל מפורים שם ברכה זו נאמרת בקריאת המגילה בלבד, בחנוכה מחדשת הגמרא בשבת (דף כג ע"א) שאפשר לברך ברכה זו אף על הראיה בלבד, בלא מעשה הדלקה בפועל, וכך היא לשונה: "אמר רב יהודה יום ראשון הרואה מברך ב' ומדליק מברך ג' מכאן ואילך מדליק מברך שנים ורואה מברך אחת", אמנם מצאנו שנחלקו בראשונים מהו אותו גדר של 'הרואה' שצריך לברך על הנרות בחנוכה, לדעת הר"ן (על הרי"ף דף י ע"א) והרשב"א (מובא במ"מ הל' חנוכה פ"ג ה"ד) דווקא מי שלא הדליקו עליו בתוך ביתו ואין עתיד הוא להדליק כלל באותו לילה, רשאי לברך 'שעשה ניסים' כאשר רואה את הנרות, אמנם אם הדליקו עליו בתוך ביתו, אינו רשאי לברך שנחשב כאילו הדליק בעצמו, אמנם לדעת המאירי (שבת דף טז ע"א), ראבי"ה (סי' תתמג) והמגיד משנה (הל' חנוכה פ"ג ה"ד) הרואה מברך על עצם הראייה כשדווקא הוא לא הדליק בפועל וגם הוא אינו עתיד להדליק באותו הלילה, אך אם הדליקו עליו אחרים באותו לילה, כיוון שהוא בעצמו לא הדליק, מברך 'שעשה ניסים' כשרואה את הנרות.

עיניך הרואות את מחלוקת הראשונים הנ"ל שמהם יוצאת תשובה לשאלתך, לדעת הסוברים שלאדם שהדליקו עליו בתוך ביתו אין רשות לברך על הראיה, ממילא ברכת 'שעשה ניסים' היא קשורה לברכות הנר ולחובת ההדלקה (וכן מוכח מדברי השאילתות אות כז), וכיוון שכך מרגע שיצא אדם ידי חובת ההדלקה, כגון שהדליקו עליו בתוך ביתו, אינו צריך לברך 'שעשה ניסים',

הוריהם, קל וחומר למי שנמצא כעת מחוץ לבית הוריו, שכן כיצד יכולים להכריח אדם כלשהו לצאת ידי חובה בברכת מישהו אחר אם אין רצונו בכך, אלא ודאי שאם מדליקים בעצמם מפרשים שרצונם לא לצאת בברכת הוריהם וממילא יש להם חובה להדליק בעצמם ומכיון שכך אף מברכים על הדלקה זו, ובודאי שאין בכך ברכה שאינה צריכה, אלא אדרבא מצווה מן המובחר היא זו, שכל אחד רוצה לברך את הקב"ה בפיו ובלשונו, וכך גם עולה דעת מר"ן בשו"ע (סי' ו ס"ד).

לסיכום-

בנות שירות ספרדיות הנמצאות בדירת שירות אינן צריכות להדליק נרות חנוכה בדירה, שכן יוצאות הן ידי חובה בהדלקת הוריהן, אמנם אם חפצות הן להדליק, רשאיות להדליק ולברך, וזוהי מצווה מן המובחר, ותבוא עליהן ברכת טוב.

בברכת חנוכה מבורכת,

שאול עזריאל

סימן ט

בירור במהותה של ברכת 'שעשה ניסים'

שאלה: שלום כבודו,

ברצוני להבין, האם אין נכון הדבר שיש אומרים שכל עוד לא שמע ברכת על הניסים לא יצא ידי חובת הודאה?

שדעתם מסופקת לנו, כגון רש"י, רא"ש והמרדכי, כמבואר שם.

אלא שבסי' תרעז ס"ג סותר מר"ן לכאורה את דבריו, וכך היא לשונו: "יש אומרים שאף על גב שמדליקין עליו בתוך ביתו אם הוא במקום שאין בו ישראל מדליק בברכות", הרי שפה מר"ן חייב את האדם להדליק נרות חנוכה, אף אם הדליקו עליו נרות חנוכה בתוך ביתו, ומדוע עליו לעשות כן, הרי כבר יצא ידי חובת ההדלקה, ומור"ם כותב שם את הטעם "כי חייב לראות הנרות", ומשמע מדבריו שהוא כדי לצאת ידי חובת ברכת 'שעשה ניסים', ואם נתבונן נראה שמקור דין זה הוא מהמרדכי, שבסימן הקודם מר"ן צירף אותו לשיטת הרשב"א, וא"כ כיצד מר"ן סותר את עצמו בפסקיו וגם בהבנת דברי המרדכי מסימן אחד למשנהו.

אלא שאם נעיין היטב נראה שאין פה סתירה כלל וכלל, שבאמת מי שמדליקים עליו בתוך ביתו באותו לילה אינו צריך לברך 'שעשה ניסים' בראיה, וכסברת הרשב"א והר"ן וכפשט דברי מר"ן בסי' תרעז וזוהי גם דעת המרדכי כפי שהבינו מר"ן בב"י, מכיוון שנמצא במקום של ישראל, ואף שלא הדליק בעצמו באותו המקום, מ"מ פרסום הנס מתקיים ע"י תושבי המקום שמדליקים את נרותיהם, אלא שבסי' תרעז ביאר מר"ן דין שונה, שבו אדם נמצא במקום שבו אין כלל יהודים, ולכן דורש ממנו מר"ן, שאע"פ שיצא ידי חובתו בהדלקת אשתו, וגם יצא ידי חובתו בברכת 'שעשה ניסים', צריך הוא לעשות היכר לפרסום הנס בעצמו, ואף רשאי לברך על הדלקה זו, מה שאינו רשאי לעשות בעיר של ישראל, כיוון שפרסום הנס מתקיים ע"י אחרים.

ולשיטה זו אף אם לא שמע את ברכת 'שעשה ניסים' יצא ידי חובתו כיוון שיצא ידי חובת ההדלקה, אמנם לסוברים שאפשר לברך על הראיה כל עוד לא הדליק בעצמו, אף אם הדליקו עליו בתוך ביתו, ברכת 'שעשה ניסים' הינה חובת האדם הפרטי ואינה קשורה לחובת ההדלקה (וכך משמע מדברי ספר המנהיג אות קמט, שאפשר לברך 'שעשה ניסים' גם בלא חנוכה), וממילא גם מי שיצא ידי חובת ההדלקה, כגון שהדליקו עליו בביתו, צריך לברך 'שעשה ניסים', וישנם ראשונים נוספים המביעים את דעתם בסוגיה זו, כגון רש"י (שבת כג ד"ה הרואה), רא"ש (פ"ב סי' ח), מרדכי (סי' רפז), ספר המאורות (שבת עמ' סט) והרמב"ם (הל' חנוכה פ"ג ה"ד), אשר דעתם אינה ברורה, ויכולה להתפרש לכאן ולכאן.

כידוע לך, כל האמור לעיל הוא לעניין עיון ההלכה, אך לעניין ההלכה למעשה מחובתינו היא לחקור תמיד אחר דעתו של מר"ן, שאל פסקיו אנו מחוייבים, אף אם יש בדבר מחלוקת, וככלל הידוע "לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו", וכאשר מבררים אנו את דבריו לעומקם, הולכים אנו אחריו בגאון.

ובעניין זה מצאנו במר"ן שתי פסיקות הנראות לכאורה כסותרות, הראשונה בסי' תרעז ס"ג וז"ל: "מי שלא הדליק ואינו עתיד להדליק באותו הלילה וגם אין מדליקין עליו בתוך ביתו כשרואה נר חנוכה מברך שעשה ניסים ובליל ראשון מברך גם שהחיינו" הרי לך בבירור שמר"ן פסק להלכה כדעתם של הרשב"א והר"ן, שמי שאינו מדליק בעצמו שווה למי שאין מדליקים עליו בתוך ביתו, וממילא שומעים אנו שברכת 'שעשה ניסים' אינה חובת האדם אלא חלק מגדרי ההדלקה, ולא עוד אלא שמר"ן בב"י מבין שבשיטה זו הולכים רבים מן הפוסקים

לסיכום-

יש דעות לכאן ולכאן, והעולה מדעת מר"ן שהוא העיקר להלכה, שגם אם לא שמע אדם את ברכת 'שעשה ניסים', אלא רק הדליקו עליו בתוך ביתו, יצא ידי חובתו מכל הבחינות, שברכת 'שעשה ניסים' ומצוות ההדלקה אחד הם.

במרוקו לא ייחסו ליום זה חשיבות מיוחדת על פני שאר הימים, וגם הכינוי 'זאת חנוכה' לא היה מקובל שם, במרוקו נהגו לייחד את היום התשיעי של החג כפרידה מהחג, ראה נר מצוה עמ' 16 למו"ר רבי יוסף משאש זצ"ל.

בברכה,

שאול עזריאל

בברכת חנוכה מבורכת,

שאול עזריאל

סימן יא

הדלקת נרות לגרים בקומה גבוהה

שאלה: הגרים בבית רב קומות היכן צריך להדליק את החנוכיה?

תשובה: לכבוד מר דוד הי"ו,

שלום וברכה,

מדין הגמרא ברור הוא שעיקר הדלקת נר חנוכה הינה לפרסם את הנס לעוברים ולשבים שברחוב, אמנם במהלך הגלות השתנה המנהג בכל תפוצות ישראל, והחלו העם, בהוראת החכמים, להדליק את הנרות בתוך הבית, ומאז השתנו גדרי המצווה ועיקר פרסום הנס שייד דווקא לבני הבית ולא לאנשים שברחוב, כיום ב"ה חזרנו לארץ הקודש, וכבר אין חשש ופחד מהדלקת הנרות כלפי חוץ, אמנם על מנת לבטל את התיקון שהוכנס באופי מצוות החג במהלך

סימן י

פירוש המושג 'זאת חנוכה'

שאלה: מה זה זאת חנוכה?

תשובה: לכבוד מר דוד הי"ו,

שלום וברכה,

צמד המילים 'זאת חנכה' הם כינוי ליום השמיני של חג החנוכה, וזאת מפני שביום השמיני של חנוכה בתוך הקריאה בספר התורה של אותו היום נאמרו צמד המילים 'זאת חנכת המזבח וכו'', וזהו סימן היכר של היום האחרון של החג, יש בספר פרי עץ חיים (שער ר"ח חנכה ופורים) לרבי חיים ויטאל זצ"ל התייחסות מסוימת לעדיפות היום השמיני של חנוכה על פני שאר הימים, וכן שמעתי שיש עוד שסוברים כך, ובכל אופן

השנים ולהחזירו שוב לדין הגמרא, צריך החלטה מסודרת של רבני הדור, וכל עוד שאין החלטה שכזו, עדיין גדרי המצווה הינם כגדרי הגלות, שבהם עיקר פרסום הנס הוא לבני הבית.

וכך היא דעת מו"ר רבי שלום משאש זצ"ל בספרו שמי"ש ומגן (ח"ד השמטות) שפסק שמכיון שהגענו לארץ ראוי לחזור ולהדליק כלפי חוץ, ולשון 'ראוי' אינה משתמעת כלשון חובה אלא כהמלצה טובה, וכן מסתבר לעשות ולהדליק כלפי חוץ, אמנם אם אכן מדליקים כלפי חוץ יש לדעת שהגמרא במסכת שבת מגבילה את גובה הנרות לעשרים אמה לכל היותר, שהם בסביבות עשרה מטרים (פחות או יותר), ומי שמדליק נרות חנוכה למעלה מעשרים אמה לא יוצא ידי חובתו, ולכן פסק רבינו בתשובתו הנ"ל שמי שרוצה להדליק כלפי חוץ צריך לגור דווקא בקומה ראשונה או שניה (לפעמים גם שלישית, צריך לבדוק את הגובה) שאז יש פחות מעשרים אמה מחלון הבית ועד הקרקע, אך מי שגר בקומות גבוהות יותר ומדליק כלפי חוץ לא יוצא ידי חובתו.

לכן אדם שגר במגדל רב קומות, מקומה שלישית ומעלה, צריך שידליק במקום מרכזי בבית, ויעשה את עיקר פרסום הנס לבני ביתו, ואם יכול להדליק גם במקום שנראה כלפי חוץ וגם במקום מרכזי בבית, מה טוב, אך צריך לדעת שעיקר פרסום הנס הוא לבני ביתו, ואם אדם ידליק במקום צדדי בבית, אך פונה לרשות הרבים, יש סברא לומר שלא יצא ידי חובתו, ואף שיש דיעות בהלכה שישנו פרסום בהדלקת נרות בקומות גבוהות לבניינים הסמוכים, אין נראית סברא זו בעיניי, וכי גדר פרסום הנס הוא לגרים בבתים סמוכים? הלא גדר פרסום הנס הוא

לעוברים ושבים שברחוב דווקא, ואת זאת לא ניתן להשיג כאשר מדליקים בקומה גבוהה, אלא אם נאמר שחז"ל דיברו דווקא בזמנם שכל הבניה הייתה נמוכה, אבל בימינו גדרי פרסום הנס משתנים, וזאת סברא טובה, אבל גם לה צריך ערב, ועדיף לצאת בצורה בטוחה ולהדליק בתוך הבית.

לסיכום-

אדם שגר בקומה גבוהה (מעל 10 מ') צריך להדליק במקום מרכזי בבית, שעיקר פרסום הנס בשבילו הוא לבני ביתו, ואם יכול להדליק בחלון הפונה כלפי חוץ, שהוא גם מקום מרכזי בבית הוא הטוב ביותר, אמנם אין להדליק במקום צדדי בבית, אפילו אם פונה הוא לרשות הרבים.

בברכה,

שאול עזריאל

סימן יב

אדם ששכח לברך שהחיינו בעת ההדלקה

שאלה: שלום וברכה,

אם שכחתי לברך ביום הראשון של חנוכה ברכת שהחיינו על הנרות ולאחר מכן נזכרתי שלא ברכתי שהחיינו האם אפשר לברך שהחיינו בזמן שהנר דולק?

תשובה: לכבוד מר מומי הי"ו,

סימן יג

שלום וברכה,

הדלקת נרות כשבני הבית ישנים

שאלה: עוד שאלה כבוד הרב הגאון,

אדם שהגיע לביתו מאוחר אחרי חצות ובני ביתו ישנים ועדיין הוא לא הדליק נרות חנוכה, האם הוא יכול לברך ולהדליק נרות חנוכה כשהם ישנים?

והאם יש צורך להעיר אותם משנתם.

תשובה: לכבוד מר מומי הי"ו,

שלום וברכה,

עיקר זמנה של מצוות הדלקת נר חנוכה הוא בצאת הכוכבים, ובזמן הגמרא היה נמשך זמנה חצי שעה, זמן זה מכונה בלשון הגמרא 'עד שתכלה רגל מן השוק', כלומר עד חצי שעה אחר צאת הכוכבים עוד ישנם אנשים ברחובות, ולכן יש בהדלקה בזמן זה פרסום לנס, אמנם לאחר זמן זה כבר אין אנשים ברחוב, אמנם אע"פ שאין אנשים ברחוב בדיעבד מדליק והולך כל הלילה עד עלות השחר, וכן פסק מר"ן (סי' תרעב ס"ב) שכל הלילה כשר להדלקת נר חנוכה בברכה, ולכן נקיש מזה לעניינך אם נאמר שבזמנינו הפרסום הוא לבני הבית, אז לכתחילה יש להדליק בשעה שבני הבית ערים, אך אם הם ישנים, כגון בשעה מאוחרת אין שום חיוב להעירם ויכול אתה להדליק בברכה בשעה מאוחרת, וכן מדוקדק מלשון ספר המצוות שהובא בטור (סי' תרעב) שהוא בעל סברא זו, שכתב שזהו רק דבר שנכון לעשות ואינו מעכב כלל, וכך מדוקדק מלשון מו"ר רבי שלום משאש זצ"ל בספרו שמ"ש ומגן (ח"ד השמטות).

לכתחילה יש לברך את כל הברכות קודם ההדלקה, גם ברכת שהחיינו, מכיון שברכה זו נתקנה על המצווה החדשה שהיא הדלקת נרות חנוכה וכשמברך קודם ההדלקה ניכר יותר שמברך על המצווה, ואין בזה הפסק בין ברכת 'להדליק נר' להדלקה עצמה שגם בברכת שהחיינו נחשב כעובר לעשייתו, אמנם אין שום חובה לברך שהחיינו קודם ההדלקה, אלא עושים אנו כך מצד המנהג בלבד, ומצד הדין שהחיינו אפשר לברך אפילו על עצם הראייה של הנרות, וכפי שפסק מר"ן בשו"ע (סי' תרעו ס"ג): "מי שְׁלֹא הִדְלִיק וְאִינוּ עֲתִיד לְהִדְלִיק בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה, וְגַם אִין מְדַלִּיקִין עָלָיו בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, כְּשֶׁרוֹאֶה נֵר חֲנֻכָּה מִבֶּרֶךְ: שְׁעֲשֵׂה נִסִּים, וּבְלִיל רִאשׁוֹן מִבֶּרֶךְ גַּם: שְׁהַחֲיֵנוּ", ודע לך שהיו מקומות שהיו מברכים 'שהחיינו' אחר ההדלקה לכתחילה, וראה בספר נר מצוה (עמ' לו) למו"ר רבי יוסף משאש זצ"ל שכתב שאף שמנהג אותם מקומות מוזר, אין בו פגם הלכתי.

ולכן לשאלתך מי שהדליק נרות חנוכה ביום הראשון ובירך 'להדליק נר' וישעשה ניסים' בלבד, מברך 'שהחיינו' כל שהנרות שהדליק לא כבו ורואה אותם בעת הברכה.

בברכה,

שאול עזריאל

סימן ז

ברכה על הדלקת נרות חנוכה בחנוכה חשמלית

שאלה: ערב טוב הרב,

חזק וברוך על התשובות.

אני שותה בצמא את דבריך, בחוברת
הקדושה ששלחת לי.

לא הבנתי למה הרב לא פוסק באופן מוחלט
שעדיף לברך לכתחילה על חנוכייה חשמלית?

ממי יש לנו לפחד כשעומד מאחורינו הרב
משאש זצ"ל? להיפך, על המתנגדים לרב פחד
אימתה עליהם תיפול.

תשובה: לכבוד שי נחמני הי"ו,

ערב טוב ומבורך לך ולבני משפחתך,

בדין חנוכייה חשמלית, ומה שפסקתי
בחוברת שאין לברך עליה, דע לך שדעתי
האישית היא שחנוכייה זו היא כשרה
למהדרין מן המהדרין, ואף טובה יותר
מבחינה הלכתית מהרבה חנוכיות של נרות
שעווה שנמכרות בחנויות בימינו, וההלכה
היא כדעת מו"ר רבי יוסף משאש זצ"ל בלא
פקפק כלל, אך מה נעשה שבפסיקת ההלכה
ישנם כללים ברורים, ואף שכמה נפשי
להורות להיתר לגמרי כדעת הרב, יש לנו בזה
דין ספק ברכות להקל, ואם אומרים סב"ל
נגד מר"ן בעל השו"ע, קל וחומר שנאמר זאת
גם נגד רבותינו הקדושים, ואין זה גורע
מסברתם או מגדולתם, אלא אלו הם חוקי

לכן אם הגעת מאוחר לביתך, במידה ולא
הדליקו עליך בני משפחתך, צריך אתה
להדליק ולברך, אמנם הראוי לעשות במקרה
שכזה הוא להודיע למשפחה מראש שמגיע
אתה מאוחר לביתך, ושהם ידליקו בעצמם
את החנוכייה בבית בצאת הכוכבים, ויוצא
אתה ידי חובה בהדלקתם, ואינך צריך
להדליק עוד כשחוזר אתה לביתך.

סימן יד

בקור בבית העלמין בערב חנוכה

שאלה: האם מותר לעלות לבית העלמין
בערב חנוכה?

תשובה: לכבוד מר נפתלי הי"ו,

שלום וברכה,

בבית העלמין אין טעם לבקר סתם כך, אמנם
אם חל יום השבעה, השלושים או השנה (11
חודש או תאריך הפטירה) בערב חנוכה,
אפשר לעלות לבית העלמין ולקיים את
האזכרה כרגיל, וכן הוא מנהג מרוקו כפי
שכתב מו"ר רבי שלום משאש זצ"ל בספרו
שמ"ש ומגן (ח"ד סי' סו), ואפילו אם נופל
תאריך האזכרה בחנוכה עצמו, עולים לבית
העלמין ולא חוששים.

בברכה,

שאול עזריאל

להדליק נר חנוכה בלבד בלי "של" כדעת מר"ן האר"י ושאר האחרונים.

ידועה לי דעת רבי יוסף משאש זצ"ל (על פי הרי"ף והרמב"ם) אך רוב רבותינו לא נקטו כך גם לא במרוקו אז למה רשמתם ככה?

חג שמח לרב אשריך על עבודת הקודש שאתה עושה!!

תשובה: לכבוד מר מוטי הי"ו,

שלום וברכה,

את הקונטרס שנשלח אליך במייל ובו מפורטת נוסחת הדלקת הנרות לחג החנוכה, כתבתי אני הצעיר בעצמי לפני כשנתיים, וכל הדברים בו מדוקדקים על פי מקורות, ואיני חוזר מדבר שנכתב שם, אך בודאי ששאלתך נצרכת היא בעניין זה, ואענה עליה בברכה.

קודם כל אשיב על ראשון ראשון, מה שכתבת שהנוסח המקובל בכל קהילות צפון אפריקה הוא לברך 'להדליק נר חנכה' לא ידעתי מניין לך זאת, האם עשית בדיקה מקיפה בעניין? לא אטעה אם אומר שהנוסח בקהילות לוב-תוניס-ג'רבה יהיה אכן לומר 'להדליק נר חנכה' בלא המילה 'של', אפילו בלא לבדוק את העניין מקרוב, שכן השפעת הקבלה בארצות אלו הייתה חזקה לאין שיעור מכל קהילות צפון אפריקה, והרבה מנהגים ומסורות קדומות נשכחו מקהילות אלו בעקבות שילוב דברי קבלה בפסיקת ההלכה המרכזית, דבר שהיה שמור בדרך כלל בצפון אפריקה ליחיד סגולה ולא נחלתם של הכלל, ולמשל אם תבדוק תיווכח שבג'רבה ותוניס היו לומדים בספר בן איש חי ובספר כף החיים בדרך קבע, ואילו במרוקו ובאלג'יר ספרים אלו לא היו מקובלים כל כך, אף שהיו מצויים, אך מה

המשפט שהם בעצמם הנחילו לנו ועל פיהם אנו מצווים ללכת, ואם כל אחד יתחיל לפסוק מהרהורי בטנו, בלא כללים, עולם ההלכה ירד פלאים, ואם לומר את האמת זו תופעה שאנו רואים היום ואני אישית נתקל בה הרבה מאוד, שהרבה מאוד פוסקים הלכה מכיוון שהם מזדהים באופן אישי עם פוסק מסוים, ומתעלמים לגמרי מכללי הפסיקה, וחבל [כמובן שאם היה מנהג מושרש לברך על חנוכית חשמל לא הייתה שאלה בעניין, מכיוון שבמקום שיש מנהג לא אומרים סב"ל, אמנם פה זהו חידוש נקודתי ונכון של הרב, אך כיוון שיש מחלוקת אמרין בזה סב"ל].

חזק וברוך תהיה, בבירור דרכי אבותינו הקדושים, וכשם שהושיענו הקב"ה בימי מתיתיהו ובניו ע"ה כן יושיענו בימינו אלה.

בברכת חנוכה מבורכת,

שאול עזריאל

סימן טז

נוסח ברכת להדליק נר

שאלה: שלום לרב,

מדוע בהלכה היומית שנשלחה אלי למייל ובה קונטרס כזה היה רשום בהדגשה לברך "להדליק נר של חנוכה", הרי למנהג כל יוצאי צפון אפריקה מצרים מרוקו טוניס אלג'יריה לוב גרבה וכל עדות המזרח מברכים

דמות יערוך לארץ מרוקו (ולאלייר) ששם הפסיקה המרכזית הייתה מבוססת על שיטת ראשוני ספרד, וגדולי הרבנים נמנעו מלשלב פסיקות שמקורם בדברי קבלה בפסיקה המרכזית, ודברי קבלה היו מאז ומתמיד נחלתם של יחידים, ואף שגם שם נפרץ הגדר מעט בעניין זה, מכל מקום עיקר הפסיקה נשמרה, וכיצד זה אמרת שדעת רוב רבני מרוקו לברך 'להדליק נר חנוכה', מנין לך זאת? אני אישית לא ראיתי רוב בדבר זה, אלא יש כאלה ויש כאלה, ודעת מו"ר רבי יוסף משאש זצ"ל בספרו נר מצוה (עמ' ל) אינה דעת יחיד כפי שציננת.

לעניין עצם הדיון האם צריך לומר להדליק 'נר של חנוכה' או 'נר חנוכה', דעתי הינה כדעת מו"ר רבי יוסף משאש זצ"ל שלעניין הוראה למעשה אין בענייני נוסחים טוב יותר או טוב פחות, אלא כל שיש לאותו נוסח סמך מן הפוסקים והוא אינו משנה את משמעותה של הברכה, הרי שהוא ראוי וטוב, ולכן מי שיש בידו מנהג מאבותיו כיצד לברך אין מי שיכול לומר לו לשנות את נוסחתו, אמנם אם תשאל אותי מה ראוי לומר ביותר, וביחוד למי שאין לו מנהג בדבר זה, ברור הוא בעיניי שיש לומר 'להדליק נר של חנוכה', שכן הוא הנוסח בגמרא שלנו (שבת כג ע"א), וכן פסקו שלושת עמודי ההוראה הלא הם הרי"ף, הרמב"ם והרא"ש, וכך היא הנוסחה המקורית בכל כתבי הראשונים והגאונים שלפנינו, ומה צריך יותר מזה כדי לפסוק הלכה? האם דברי קבלה חזקים יותר מן הגמרא, לא נראה בעיניי, ובפרט שלדעת מו"ר רבי שלום משאש זצ"ל (שמו"ג ח"א סי' יא, טו ועוד) אפילו כאשר חולקת הפסיקה הקבלית על דברי הפוסקים הפשטנים נוקטים אנו כמותם, ובפרט שכאן מדובר בשלושת עמודי ההוראה, וידוע ומקובל מדורי דורות שהפסיקה המרוקאית

המקורית מבוססת של שלושת פוסקים אלו עוד לפני הופעתם של ספרי מר"ן בעולם (ראה בהקדמת רבי דוד עובדיה זצ"ל לספר נהגו העם), ואם כן ברור הוא בעיניי (אף שאין לי מקור להוכיח את דבריו) שהנוסח המקורי הקדום בכל מרוקו היה לברך 'להדליק נר של חנוכה' כפי שהוא מקובל בכל דברי הראשונים, וברבות השנים עם התפשטות הקבלה שינו חלק מהמקומות את מנהגם והחלק השני נשארו במנהגם הקדום, אני אישית בכל התנהלותי ההלכתית מעדיף תמיד מקורות בענייני מנהגים, ביחוד כאשר מדובר במנהג שיש לו סמך מלפני 1500 שנה ורואים אנו שהמשיך גם בספרד העתיקה, לעומת מנהג שהתחדש לפני 500 שנה לכל היותר.

ע"פ האמור לעיל סבור אני שהבנת מדוע ציינתי בקונטרס לברך 'להדליק נר של חנוכה', כמובן שאיני מתכוון לפגוע בנוסח השני ובודאי שאיני מוחה במי שמברך כך, אבל אם באים לדון מהו הנוסח היותר מדויק, אני לא חושב שיש מה להשוות.

בברכת חנוכה מבורכת,

שאול עזריאל

סימן יז

הדלקת נרות חנוכה לאדם נשוי השוה בבית הסוהר

שאלה: הבעל יושב בבית האסורים ואשתו מדלקת בביתו, האם הוא חייב להדליק בביתו

הסוהר? לכאורה אין לו דין אכסנאי אלא זו הדירה הקבועה שלו עכשיו וחייב בהדלקה?

ישר כח וחנוכה שמח לך כבודו.

תשובה: לכבוד מר מומי הי"ו,

שלום וברכה,

דין זה תלוי אך ורק בסברת הפוסק הנשאל, שבראייתו את המציאות מגדיר הוא את מצבו של האדם ומשליך זאת לסעיפים המבוארים בשו"ע, ולכן מקורות מפורטים אין בזה.

מה היית אומר אם אותו אסיר היה מקבל חופשה בימי חג החנוכה והיה חוזר לביתו, האם היה עולה על דעת מישוהו לומר שאולי הוא צריך להדליק בכלא מאחר שהוא ביתו במשך כל השנה ולומר שכעת בביתו הוא נחשב כאורח? אני חושב שאתה מבין שהדברים אינם הגיוניים, ולכן אין זה משנה אם קיבל חופשה או נשאר בכלא, כל עוד שיש לו בית מחוץ לכלא ובתוכו יש לו משפחה שמדליקה עליו, אינו צריך להדליק בתאו אלא יוצא הוא בהדלקת אשתו שבבית, ואף אם הוא גר שם כל השנה אין זה מעלה או מוריד, כיוון שסוף סוף בדעתו אין זה ביתו, ואם יוצא לחופשה תמיד מתבטא שיוצא לביתו, ואם כן אין הכלא נחשב כביתו אלא כמו בית מלון, והגע עצמך אם אדם גר בבית מלון במשך כמה חודשים לצורך עסקיו וכיוצא, האם נגדיר את המלון כביתו אחר שיש לו בית אחר ששם מחכה לו משפחה, ודאי שלא, ולכן אין הבדל בעיניי בין אסיר בכלא לבין חייל בצבא או בחור בישיבה או בת שירות לאומי, שכל אלו יש להם בית קבוע, ורק כעת מסיבות שונות נמצאים

מחוץ לביתם, ומכיוון שפסק מו"ר רבי שלום משאש זצ"ל בספרו שמ"ש ומגן (ח"ג סי' נו) שגם לבני ישיבות הגרים בפנימייה או מעונות, ביתם לעניין הדלקת נרות חנוכה הוא בית הוריהם, גם אסיר ספרדי לא יצטרך להדליק נרות חנוכה בתאו אלא יוצא הוא בהדלקת אשתו [ולפי דעתי אין משמעות לזמן שאמור להמצא בכלא, דאם לא כך תצטרך לחלק בין סוגי אסירים, וגם בבני ישיבות יש שחוזרים לביתם כל סוף שבוע ויש פעם בחודש, ולא ראינו שחילקו בדבר זה].

בברכת חנוכה מבורכת,

שאול עזריאל

סימן יח

תפילות ובקשות בעת הדלקת הנרות

שאלה: השלום וברכה לכבוד הרב,

מקובלני מפי רבותיי המרוקאים שאחרי הדלקת הנרות והשירה שלאחריה (מעוז צור וכו') יש שעת עת רצון גדולה ויש עניין להודות לה' על מה שהוא נותן ומעניק לך בחסדו הגדול ולקבל עליך משהו ולבקש בקשות מיוחדות וכו'... כשכל זה נעשה ע"י שאתה מסתכל ומתבונן בשלהבת הנר העומדת בחנוכייה.

האם זה לא סוג של הנאה? והאם נכון לעשות כך או לא ולמה?

תודה והמשך חג שמח ומאיר את הנשמה.

תשובה: לכבוד מר דוד נריה הי"ו,

שלום וברכה,

סימן יט

הזכרת ניסי החג בתפילה

שאלה: שלום לכבוד הרב שאול עזריאל,

למה בגמרא מזכירים את חג החנוכה רק בזכות פח השמן שהספיק לשמונה ימים, ובתפילת שמונה עשרה בעל הניסים לא מוזכר פח השמן? למה לא רשמו את כל הניסים שקרו בגמרא וגם בעל הניסים?

תודה שבוע טוב וחג שמח!

תשובה: לכבוד מר מומי הי"ו,

שלום וברכה,

שאלתך הינה חשובה מאוד, וכבר דן בה באריכות מו"ר רבי יוסף משאש זצ"ל בספרו נר מצוה (עמ' ה), ואלו הם תמצית דבריו המזהירים:

עיקר הדיון בדיני חנוכה מצוי בגמרא במסכת שבת (כא ע"ב) וזו לשונה: "מאי חנוכה? דתנו רבנן בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון, ודלא להתענות בהון, שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, לשנה אחרת קבעום ועשאוּם ימים טובים בהלל", ובאמת כדברך כן הוא שלאחר ששואלת הגמרא מאי חנוכה, שמשמעותה

אמת שישנו איסור ליהנות מאורם של נרות החנוכה משום שהוקצו למצוותם, אך כל זה אמור דווקא בשימוש גשמי וכמו שמביאה הגמרא בשבת (כב ע"א) כדוגמא ספירת מעות לאור הנר, ואפילו שימוש של מצווה כגון קריאת ספרי קודש לאור הנר אסור וכמו שפסק מר"ן בשו"ע (סי' תרעג ס"א), אמנם להסתכל על הנר וליהנות מאורו בלא שום פעולה לא מצאנו שאסור בשום מקום, ואדרבא בנרות חנוכה יש עניין גדול דווקא לראות את הנרות, ואין הכוונה לעוברים ולשבים שברחוב שזהו דבר פשוט, אלא הכוונה היא למדליק וכמו שפסק מר"ן בשו"ע (סי' תרעז ס"ג): "יש אומרים שצ"ל פי שפדליקין עליו בתוך ביתו, אם הוא במקום שאין בו ישראל מדליק בברכות", ומוסיף מור"ם: "פי ח"ב לראות הנרות", ופשט הדברים הוא שחלק מן המצווה הוא ההסתכלות העמוקה בנר, ומי שמבקש בקשות בזמן זה אין בזה גדר של הנאה, שלא מצאנו שאסרו חז"ל בזה הנאה רוחנית, ואם נאמר כן, אזי נאסור בכלל להדליק נרות חנוכה מכיוון שיש לך הנאה רוחנית משכר המצווה או שיש לך הרגשה טובה פנימית על כך שקיימת את המצווה, לכן ודאי שהדבר מותר, והבקשות וההתבוננות וההתכנסות המשפחתית סביב הנר היא חלק מן המצווה ומותרת.

לכן בעיניי אין שום בעיה הלכתית לבקש בקשות בזמן שהנרות דולקים, אף שיש לך בזה הנאה עקיפה מסוימת.

בברכת חנוכה מבורכת,

שאול עזריאל

את מקדשך והדליקו נרות בחצרות קדשך...", ועל זה שואל וכי מה עניין להזכיר שהדליקו נרות, הלא לאחר שטיהרו את המקדש חזרה כלל עבודת המקדש לפעילות מלאה, אלא ודאי שרמזו בזה חז"ל לנס פח השמן שנעשה במנורה, שהוא חלק בלתי נפרד מן החג.

בברכת חנוכה מבורכת,

שאל עזריאל

סימן כ

היכן ידליק אדם שנוסע להתארח בשבת

חנוכה

שאלה: שלום לרב,

כאשר אני נוסע להוריי בשבת חנוכה איך עלי לנהוג בקשר להדלקת נרות חנוכה? האם צריך להשתתף במשהו? האם דין זה משתנה כאשר אני נוסע לחמתי או לחברים?

תודה.

תשובה: לכבוד מר נתנאל הי"ו,

שלום וברכה,

המנהג המקובל היום הוא שכאשר אדם נוסע להתארח אצל הוריו או הורי אשתו או חברים לשבת או לחג, הוא ישן אצלם בבית וגם אוכל על שולחנם את כלל הארוחות,

מהו החג הקרוי חנוכה, אינה מזכירה כלל את הזכר לאותו נס של הנצחון הגדול על הצבא היווני אלא רק את נס פח השמן, אך מו"ר רבי יוסף משאש זצ"ל מבאר שהיה ברור לגמרא שעיקר ההלל והשמחה נתקן דווקא על נס הנצחון, ולא היו צריכים להזכירו כלל מרוב ביאורו, שכן הוא גמרא מפורשת במסכת פסחים (ק"ז ע"א): "וחכמים אומרים נביאים שביניהן תיקנו להם לישראל שיהיו אומרים אותו (את ההלל) על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבא עליהם לישראל, ולכשנגאלין אומרים אותו על גאולתן", אלא כוונת הגמרא בשאלתה זו היא שאם אכן החג נקבע בעקבות הנצחון הגדול מדוע קוראים לו חנוכה, שהוא מלשון חינוך כמו חנוכת המזבח, ולזה ענו שקבעו את שמו חנוכה על שם הנס שאירע להם בחנוכת המנורה, אך לעולם עיקר החג נקבע על נס הניצחון.

עוד מבאר הרב שרשי" שם פירש שאלה זו כך: "על איזה נס קבעוהו", ואפשר לפרש שכוונתו לומר שהיה קשה לגמרא מה בין נס הנצחון למצוות הדלקת הנרות, מדוע קבעו לחגוג לדורות את הנצחון הגדול בהדלקת נרות, ועל כך תירצו שהוא משום הנס, אך לעולם עיקר החג נקבע משום נס הניצחון בקרב [ועיין גם בדברי של רבי שאל נחמיאש זצ"ל בספרו וישמע שאל (יט ע"ב) שכותב גם הוא כעין דבריו של הרב פה].

וכדבריו של הרב מוכח מלשון 'על הניסים' שתקנו לנו לאומרו החכמים הקדמונים בתפילה ובברכת המזון, ששם עיקר ההודאה היא על הנצחון בקרבות ועל כיבוש הארץ חזרה, ואף שנראה לעין שאין שם אזכור לנס פח השמן, מבאר הרב שהנס אכן מוזכר שם, מכיון שבסוף 'על הניסים' נאמר: "ואחר כך באו בניך לדביר ביתך ופנו את היכלך וטיהרו

לעניין עצם החיוב, אך מו"ר רבי שלום משאש זצ"ל כתב כבר (שמו"ג ח"ב סי' ג) שאורח הרוצה להדליק נרות חנוכה בפני עצמו בבית מארחיו, רשאי לעשות כן, וכן רשאי גם לברך, ואף מצווה מן המובחר היא להודות לה' בפיו בפני עצמו ולא לסמוך על הדלקת אחר, ומי שיכול לעשות כן תבוא עליו ברכת טוב (אמנם לפעמים הדברים אינם מתאפשרים מפני שבעל הבית מקפיד או מחוסר נעימות ועוד כהנה וכהנה, ולכן חכם עיניו בראשו, ומוטב לוותר על הנהגה זו שהיא רק דבר טוב ולא ליצור מהומה).

וכל זאת אמור לגבי ההדלקה בערב שבת אמנם לגבי ההדלקה של מוצאי השבת צריך לשים לב שאם הינך חוזר לביתך במוצאי שבת ולא נשאר ללון בבית מארחיך גם בלילה הזה, אזי צריך אתה לכוון שלא לצאת בברכתם על מנת שתוכל להדליק בביתך בברכה כשתחזור, אפילו יהיה זה בשעה מאוחרת מאוד, שכל הסיבה שאפשרו חכמים לאדם לצאת ידי חובה בברכת בעל הבית היא מכיוון שאין לו בית משלו אלא הוא אורח, אבל אם חוזר הוא לביתו באותו ערב חובה עליו להדליק בביתו, ואם כיוונת לצאת ידי חובה בהדלקת הוריו או הורי אשתך, ראוי שתדליק בביתך שוב בלא ברכה.

לסיכום-

כאשר אתה נוסע להוריך או לחמותך לשבת פטור אתה מהדלקת נרות חנוכה בערב שבת, ויוצא אתה ידי חובה בהדלקת הבית ששם הינך מתארח, אמנם אם אתה מתארח אצל חברים, צריך אתה להשתתף עם בעל הבית בהוצאות ההדלקה, ובכל סכום יוצאים בזה. ואם חוזר אתה לביתך במוצאי שבת, עליך

ואין לו חדר פרטי לו ולמשפחתו שבו הוא סועד לבדו, ולכן מוגדר הוא מבחינה הלכתית כסמוך על שולחנם, דהיינו שמכיוון שגר חנוכה הוא 'נר איש וביתו', שמשמעות הדברים היא נר אחד לבית, אזי האורחים הם טפלים לבית ואינם נחשבים כגוף אחר מבני אותו הבית, ויוצאים הם ידי חובה בהדלקת בעל הבית המארחם בביתו, וכך היא משמעות לשון מר"ן בשו"ע (סי' תרעז ס"א): "אֶכְסְנַי שֶׁאֵין מְדֻלֶּקֶת עָלָיו בְּבֵיתוֹ, צָרִיךְ לְתַתּוֹ פְּרוּטָה לְבַעַל הַבֵּית לְהַשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ בְּשִׁמּוֹן שֶׁל נֵר חֲנֻכָּה, וְאִם יֵשׁ לוֹ פֶּתַח פְּתוּחַ לְעִצְמוֹ, צָרִיךְ לְהַדְלִיק בְּפִתְחוֹ, אֵף עַל פִּי שְׁאוֹתוֹ בֵּית אֵינוֹ מֵיחָד אֶלָּא לְשִׁנָּה וְהוּא אוֹכֵל עַל שְׁלֹחַן בַּעַל הַבֵּית, וְהוּא הַדִּין לָבֶן הָאוֹכֵל אֶצֶל אָבִיו", שמשמע שאכסנאי ובן האוכל אצל אביו פטורים מלהדליק בפני עצמם.

וביאר מו"ר רבי שלום משאש זצ"ל בספרו תבואות שמו"ש (אוי"ח סי' ז) שיש הפרש אם אתה מתארח אצל חמותך והוריך לבין אם הנך מתארח אצל חברים, שכן תמיד נחשב בן בית אצל הוריו, אפילו אם הוא נשוי ויש לו בית משלו, ולכן כאשר הוא חוזר להיות סמוך על שולחן הוריו, אפילו רק למשך השבת או לכמה ימים, חוזר הוא להיות כבן בית ואינו צריך להשתתף כלל עם הוריו, ואין הבדל בזה בינך לבין אשתך, שבנרות חנוכה חיוב הנשים והגברים שווה בכל, ולכן כשם שהיא נגררת אחריך כאשר הנכם מתארחים אצל הוריך, כך אתה נגרר אחריה כאשר אתם מתארחים אצל הוריה, אמנם כאשר אתם מתארחים אצל חברים, הרי אתה כאורח שהזכיר השו"ע שמחויב אתה להשתתף עם בעל הבית בהוצאות ההדלקה, אפילו בצורה סמלית [ואף שלדעת מו"ר רבי יוסף משאש זצ"ל בספרו מנחת יוסף (ח"א עמ' 181) אין צריך להשתתף, דעת יחיד הוא בזה וכבר חלקו עליו רבים מרבתינו], וכל זה

טעמי המנהג-

אין ספק שהדלקת הנרות בבית הכנסת הינה מנהג עתיק מאוד, שכן מוזכר מנהג זה אף בתשובות הגאונים, ורבים הם מרבתינו הראשונים, מאשכנז ועד צפון אפריקה, אשר מזכירים אותו בתור המנהג הפשוט במקומם, אך אע"פ שרבים מציינים אותו, מצינו רק שלושה טעמים למנהג זה:

א. טעם הריב"ש - מבאר שטעם המנהג הוא משום פרסומי ניסא, כלומר שמכיון שבימי קדם, כאשר חיו היהודים תחת שלטון זרים והייתה יד האומות תקיפה עליהם, לא יכלו להדליק נרות חנוכה בפתח הפונה לרשות הרבים, אלא היו מדליקים כל איש בביתו, נמצא שלא קיימו את מצוות פרסום הנס כתקנה, ולכן תקנו להדליק נרות אף בבית הכנסת, ברוב עם, כדי לקיים את מצוות פרסומי ניסא כהלכתה.

ב. טעם הכלבו א' - גם הוא מבאר שהטעם הוא משום פרסומי ניסא, אלא שהוא מפרש זאת בצורה אחרת, והיא שקבעו את ההדלקה ההמונית בבית הכנסת, כי זהו כבודו של הקב"ה, וכמו שהיו עושים במקדש הדלקה המונית, ובלשון מר"ן בב"י: "שיש בזה פרסום גדול להשם יתברך וקידוש שמו כשמברכין אותו במקלות". [והפרש גדול ישנו בין טעמו לטעם הריב"ש לעיל, שמדבריו משמע שאפילו אם היינו מדליקים בחוץ כתקנת חז"ל המקורית, עדיין היה ראוי לקיים את המנהג של הדלקת הנרות בבית הכנסת, ואילו לפי הריב"ש הדלקה זו מיותרת היא, שהרי פרסום הנס מתקיים כהלכתו, ומעולם לא היו מתקנים אותה].

ג. טעם הכלבו ב' - מבאר שנתקנה התקנה על מנת להוציא את מי שאינו בקי בזאת המצווה [מר"ן בב"י (סי' תרעא) מפרש את

להדליק בביתך כשתחזור אפילו יהיה זה בשעה מאוחרת.

בברכה,

שאול עזריאל

סימן כא

גדר הדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת

מבין החגים והמועדים הנהוגים בינינו, ואלפי פרטי מצוותיהם ומנהגיהם, ישנם חגים ומנהגים שנתחבבו באופן מיוחד על ידי העם, אחד מהם, יחיד ומיוחד, הוא חג האורים, חנוכה.

כמעט ואין אנשים מישראל, דתיים ושאינם דתיים, אשר אינם מדליקים נרות בימים אלו, וכמעט ואין בית בישראל, שאין בוקע ממנו אורה הצח והצלול של החנוכה, ולרוב גם בליווי שירים ופזמונים כיאה לחג, זהו חג שבו הכל שותפים, וכולם מחוייבים באופן שווה, נשים גברים וקטנים (מגיל חינוך). ואע"פ שנוהגים כולם להדליק נרות בביתם, מכל מקום מנהג ישראל בכל מקום הוא להדליק נרות אף בבית הכנסת ולברך עליהם, ונתעוררתי לחקור בדין זה, שמא בימינו בטל טעמו ואין בו עוד צורך, ובעזר ה' אחל לבאר את מה שעלה במצודתי.

התוקף ההלכתי של הנרות בבית הכנסת-

לענ"ד ניתן לתלות דין זה במחלוקת מהר"י אבוהב ובעל נימוקי יוסף המובאת בב"י בסי' תרעג, ואעתיק את לשונה הצריך לעניינו פה: "כתב בנימוקי יוסף כי פעם אחת ראה בבית הכנסת שהדליקו הנרות בכלי שהיו מדליקין כל השנה להאיר, שבאותו כלי היו נרות מתוקנות לנר חנוכה, ואחר שהדליק המדליק נר חנוכה, היה מוליך החבל בידו להגביה הכלי להעמידה במקומו המיוחד לו כל השנה, ומיחה (הנ"י) ביד המדליק שלא יעשה כן, שאף על פי ששמעו העומדים בבית הכנסת הברכה של חנוכה בשעת ההדלקה, מכל מקום הרואה שלא היה שם באותה שעה, יאמר לצורכו הוא שהדליקו ולכך ציוה שלא יגביהנו... (ומעיר עליו מהר"י אבוהב) ונראה לי שמאחר שהדלקת נר בבית הכנסת אינו אלא משום מנהג שנהגו אין חוששין שיהיה לפני הפתח אלא לפני ההיכל, אין לדקדק בזה כל כך משום הנכנסים והיוצאים", הרי לך שלדעת הנימוקי יוסף בבית הכנסת יש להתנהג כמו בכל הדלקה רגילה, שאין לאדם להדליק במקום אחד וללכת עם הנר ולהניחו במקום אחר, שהרואה אומר שלצורכו הוא שהדליקה, ולכן יסבור שטעם ההדלקה הוא משום מי שאינו בקי, ואילו לדעת מהר"י אבוהב כיון שהדלקה בבית הכנסת אינה מן הדין אלא מנהג, אין לדקדק בה כל כך, וכנראה שסובר שהטעם המרכזי הוא משום פרסומי ניסא, וכיון שפרסומי ניסא אכן מתקיים, זהו עיקר המנהג.

בירור דעת מר"ן לדינא-

מר"ן בב"י (סי' תרעא) הביא את כל שלושת הטעמים ולא הכריע בניהם, אך בשו"ע (שם,

דברי הכלבו הללו בצורה שונה, והוא שכוונת הכלבו לומר שתוקנה הדלקה זו משום האורחים שאין להם היכן ללון ונשארים לאכול ולישון בבית הכנסת, וכמו שתיקנו הקדמונים לעשות קידוש בבית הכנסת, ולא מצאתי זכר לדברים אלו בספר הכלבו, ואולי גירסא אחרת הזדמנה למר"ן, ובכל אופן לענ"ד ישנו הפרש גדול בין תקנת ההדלקה משום אורחים או משום מי שאינו בקי, שהרי לגבי קידוש בבית הכנסת פסק מר"ן (סי' רסט ס"א) שיותר טוב שלא לקדש בבית הכנסת מכיוון שאין מציאות של אורחים בימינו, ואילו לגבי תפילת עמידה שכל עיקרה הוא להוציא את מי שאינו בקי, פסק מר"ן (סי' קכד ס"ג) שיש לקיימה למרות שבימינו הכל בקיאים, ולכן בדין זה ישנה נפקא מינה גדולה].

והנה אע"פ שנראה שכל שלושת הטעמים מכוונים למקום אחד, מכל מקום ישנה נפקא מינה לדינא היוצאת מהם, שהיא המגדירה את הגדר ההלכתי של הנרות בבית הכנסת, שהרי אם הטעם של פרסומי ניסא עיקר, אז אולי אין צריך להקפיד על כל הפרטים והדקדוקים ההלכתיים בנרות אלו, דהיינו אפשר לשים פחות שמן מהשיעור (חצי שעה), ולהעבירם ממקום למקום (ואולי אפילו להשתמש לאורם) שכן אין אלו נרות חנוכה "אמיתיים", אלא הודלקו לשם פרסום הנס בלבד, ופרסום הנס אכן מתקיים, אולם אם נכריע כטעם השני של הכלבו, שהוא להוציא את מי שאינו בקי, הרי נרות אלו בתורת חיוב הם לאותו שמתכוון לצאת, וודאי שיש להקפיד בהם כבכל נרות חנוכה שאדם מדליק בביתו.

לעניין הלכה למעשה -

עיקר הטעם של הדלקת הנרות הינו משום פרסומי ניסא, וכמו שפסק מר"ן בדבריו בשו"ע, ולכן מדינא כל עוד שיש עשרה אנשים בבית הכנסת אפשר להדליק ולברך על הנרות בכל מצב, אמנם כיון שיש להסתפק בדעת מר"ן, שמא חושש הוא גם לטעם של 'להוציא את מי שאינו בקי', ראוי לכתחילה להחמיר ולהקפיד על הדקדוקים ההלכתיים שנוהג אדם בנרות בביתו שלו, ובפרט שיש לחשוש שמא יבוא לבית הכנסת אדם שאין בביתו חנוכיה וירצה לצאת בהדלקה זו (וכמו שמצוי שיקרה בימינו), ואם לא יהיה שמן מספיק בנרות וכו', הרי לא יצא ידי חובתו בהדלקה זו, ולכן ראוי להחמיר בזה, אך כאמור אין זה מעכב את הברכה או ההדלקה.

ע"ה שאול עזריאל ס"ט

סימן כב

צירוף נשים להשלמת מניין בהדלקת

נרות חנוכה בבית הכנסת

בעניין זה נשאלתי דרך המייל, ואומר את האמת ולא אכחד, שבראיה ראשונה הייתה דעתי ברורה להתיר, שהרי לא אמור להיות הבדל בתוקף החיוב במצוות ההדלקה בין נשים לגברים, אך ככל שהעמקתי בדבר זה, ראיתי שאין דין זה פשוט כל כך, ומתפרס הוא על פני נושאים שונים.

ס"ז) פסק מר"ן בזו הלשון: "מצוה להניחו בטפח הסמוך לפתח משמאל... ובבית הכנסת מניחו בכותל דרום, ומדליקין ומברכין (בבית הכנסת) משום פרסומי ניסא", הרי שמר"ן פסק בהדיא שאין הטעם המרכזי משום מי שאינו בקי אלא משום פרסומי ניסא בלבד, ולכן ודאי שישבור כדעת מהר"י אבוהב במחלוקת שהבאנו לעיל, ולדעתו אפשר יהיה להדליק ולברך על נרות חנוכה בבית הכנסת אפילו אם לא הניחו שמן כשיעור הנצרך (חצי שעה מצאת הכוכבים), ויהיה אפשר אפילו להזיזם לאחר ההדלקה ממקום למקום, ורק תנאי אחד יהיה חייב להתקיים בהדלקה זו, והוא שיהיה פרסומי ניסא, והגדירו זאת האחרונים בכך שבעת ההדלקה יהיו בבית הכנסת עשרה אנשים, ובפחות מכך לא חשוב פרסומי ניסא [כ"כ הרב מר וקציעה, והביאוהו להלכה רבים והם החיד"א בברכ"י (סי' תרעא אות ז) וכן הרב יוסף בירדוגו זצ"ל בשופריה דיוסף (הל' חנוכה אות ד) וכ"כ כף החיים (סי' תרעא אות עב) ועוד], אך עדיין יש להסתפק בדבר, שמא מר"ן חושש אף לטעמו השני של הכלבו, ולכן הביאו בדבריו בב"י ולא דחאם, ואף שאין הדבר נראה כן, מכל מקום אין בידינו לדחות סברא זו לגמרי [ואף אם נדחה סברא זו בשתי ידיים, יש להסתפק אם פוסק מר"ן כפרסומי ניסא של הריב"ש או של הכלבו, ונ"מ גדולה יש בזה, שאם פוסק כריב"ש הרי שבימינו שזיכנו הקב"ה לעלות לארץ הקדושה ולהדליק בה את נרותינו, שוב אין צורך להדליק בבית הכנסת, כי פרסום הנס יכול להתקיים כראוי בבית כל אדם ואדם, ואילו לדעת הכלבו, אדרבא ראוי לעשות טקס הדלקה מרכזי, אף שכל אדם מפרסם בביתו, כי פרסום הנס בבית הכנסת הוא גדול ומרשים, ומתכבד בזה הקב"ה, ובזה באמת אין הכרעה].

ראשית, הנחת היסוד שצריך עשרה נוכחים בבית הכנסת משום פרסום הנס מקורה מפורים, שם הגמרא במגילה (ה'ע"א, ובמר"ן ס"י תרץ ס"יח) כותבת בפירוש שצריך שיהיו לכתחילה עשרה אנשים כדי שיהיה פרסום הנס (אמנם בזמנה מכריע מר"ן שאפשר לקוראה אפילו ביחיד כשלא מוצאים מניין), ושם בטור מובאת מחלוקת ראשונים היכולה לשפוך אור על קושייתנו, שמבואר שם שנחלקו הראשונים האם ניתן להשלים את המניין לקריאת המגילה על ידי נשים, לדעת בעל העיטור נשים אינם מצטרפות למניין כלל, כיוון שאי אפשר לצרף נשים לגברים כלל, וכמו בזימון, שנשים אינן מצטרפות להשלים לגברים, אמנם מר"ן בב"י שם מביא את דעת הר"ן הסובר שאין זה הגיוני שנשים יוכלו לפטור גברים בקריאת המגילה אבל לא יוכלו להצטרף אליהם למניין, ולכן מכריע שנשים מצטרפות, ומדין זימון אין הוכחה, כיוון שנשים לא יכולות לפטור גברים בברכת המזון ולכן גם אינן מצטרפות אליהם לזימון, ונראה שלכך נוטה דעתו של מר"ן, שנשים יכולות להצטרף להשלמת המניין בדברים שהם משום פרסום הנס, ועל פניו מסתמן שמחלוקת ראשונים זו היא הפתרון לשאלתינו, ורק נשאר לברר מהי סברת רבותינו במחלוקת זו.

מצינו שרבי רפאל ברוך טולידאנו זצ"ל בקיצוש"ע שלו (סי' תרלא ס"כד) פסק להדיא שנשים אינן מצטרפות לעשרה בקריאת המגילה, אבל לא פירט טעמו האם הוא משום סברתו של בעל העיטור, שנשים וגברים לעולם לא יכולים להצטרף או שמא סובר הוא כדעת הר"ן, ורק לעניין פורים חולק עליו (ואולי פוסק ככך החיים שמצדד לפסוק כבעל העיטור, וכמו שלרוב נמשך הוא אחר סברתו).

אמנם מצינו שפסק מו"ר רבי שלום משאש זצ"ל (שמו"ג ח"ג סי' נה) שאין מברכים ברכת 'הרב את ריבנו', שהיא הברכה שלאחר קריאת המגילה, כאשר קוראים את המגילה לנשים, אפילו ישנן עשר נשים שנוכחות, וידוע הוא דברכה זו אינה על עצם מצוות המגילה, אלא נתקנה על הנס, כמו שכתב מר"ן בב"י (סי' תרצב) בשם הר"ן, וכן הביא בהמשך דבריו את הארחות חיים בשם הירושלמי שברכה זו נאמרת דווקא בציבור, וכן פסקו מר"ן ומור"ם שם, והטעם הוא כיוון שברכה זו היא על הנס ממילא צריך שיהיו עשרה על מנת שיהיה פרסום הנס כראוי, והלא במקום שיש עשרה נשים גם בעל העיטור היה לו להודות שיכולות לברך, שהרי כל שהפריע לו הוא צירוף של גברים ונשים יחד, כפי שהקשה מדין הזימון, אך כאשר אין צירוף אלא רק נשים, הרי שגם לסברתו צריך לברך, ומכיוון שרבינו פסק שלא כמותו מצד המנהג, משמע שאינו סובר כמותו אלא כדעת הר"ן שנשים אכן יכולות להצטרף לגברים כאשר יש להם חיוב זהה, אמנם בפורים אין מברכים בקריאת הנשים מפני שאנו סוברים כדעת מור"ם (סי' תרפט ס"ב) שמברכים לנשים 'לשמע מגילה' כיוון שישנן דעות שאינן חייבות בקריאה אלא בשמיעה לבד, וכך הוא המנהג, ולכן פה לסברתנו אין חיוב הנשים והגברים זהה, ולכן יכול להיות שנשים אינן מוציאות גברים יד"ח בקריאת המגילה וממילא אינן מצטרפות, ובכל אופן למדנו מכאן שסברתינו היא כסברת הר"ן, ונשים מצטרפות לגברים, ומכאן נלמד לחנוכה, שחיוב הנשים והגברים זהה וממילא יכולות להצטרף [ורק קושיא יש על סברתו של הר"ן, שהרי גם קטן מצטרף לזימון אע"פ שאינו יכול להוציא גדול יד"ח, ופסק זאת מר"ן בסי' קפט, ואם כן נפל יסוד חילוקו של הר"ן בין הזימון לקריאת המגילה, ואולי אפשר לומר שמכיוון

[ונראה שמצד האמת אם יש מניין של עשרה נשים בלבד בבית הכנסת, ורוצות להדליק שם, רשאיות גם לברך].

ע"ה שאול עזריאל ס"ט

סימן כג

בן נשוי שנמצא אצל הוריו בעת ההדלקה וחוזר לאחר מכן לביתו

שאלה: נשאלתי בעניין אדם ששבת אצל הוריו בשבת, ובמוצאי השבת היו צריכים להדליק נר ראשון של חנוכה, והדליק אביו עבור כל בני המשפחה ונתכוון השואל לצאת ידי חובתו בהדלקת אביו, וכעת שואל אם יצטרך להדליק גם כשיחזור לביתו.

תשובה: ידוע הוא הדבר שהעיקר שקובע את מקום ההדלקה הינו מקום האכילה, וכמו שפסק מור"ם בסי' תרעז ס"א (וכך משמע גם מדברי מר"ן שם), ומקום השינה לא מעלה ולא מוריד, ואם כן בענייננו שהיה סמוך על שולחנו של אביו במשך כל השבת, הרי מקום אכילתו הוא בבית אביו וכשיחזור לביתו אין הוא צריך להדליק כלל, וזהו בדיוק כמו שפסק מר"ן שם, שבבית שבו ישן צריך להדליק מפני החשד, ובימינו שאין עוד חשד אינו צריך להדליק כלל.

כל זאת אמרתי בהשקפה ראשונה, אמנם אחר העיון הדק נראה שאינו נכון, שהמעין

שכאשר יגדל הקטן יהיה לו חיוב בברכת המזון, ממילא כבר מעכשיו יכול להצטרף, וכעין זה כתב מר"ן בב"י בהלכות מילה, ויש מה להאריך בזה].

אמנם יש לנו ליישב עניין אחר, שכן בגמרא בברכות משמע שנשים וגברים לא יכולים להצטרף לזימון משום פריצותא, ולא מטעמו של הר"ן שחיובם בברכה שונה, וא"כ גם כאן בחנוכה וגם במגילה שהתיר זאת הר"ן, וכך נראית דעת מר"ן, קשה, מדוע לא נחשוש לפריצותא.

וראיתי שהר"ן בעצמו (מגילה ו ע"ב ד"ה מתני') התייחס לנקודה זו, והביאו מר"ן בב"י באו"ח סי' קצט, וביאר שחוששים לפריצותא דווקא אם מחמת צירוף האשה משתנית הברכה או ישנו שינוי כלשהי באופי קיום המצווה, שאז מחמת השוני שמים לב שאר הקהל שמחמת האשה הוא נגרס, ואזי חוששים לפריצותא, וכמו בזימון, שאם לא הייתה האשה מצטרפת לא היו מזמנים כלל, וזהו בהחלט שינוי משמעותי שישימו לב אליו, אמנם אם צירוף האשה אינו משנה דבר בעצם הברכות וגם בלעדיה היו מברכים, וצירופה הוא רק למצווה מן המובחר, אין בזה כל איסור, וכמו במגילה, שגם אם לא היה מניין היו מברכים אותו דבר בדיוק.

אמנם לעניין הדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת, שכפי המנהג אם אין מניין לא מברכים, נמצא שיש הוכחה לכך שיש נשים בקהל ושפיר יש לחוש לפריצותא בעניין זה, ולכן נראה לענ"ד שאע"פ שנשים יכולות להצטרף לגברים כמבואר, בהדלקת הנרות בבית הכנסת אינן רשאיות לעשות כן משום פריצותא.

סימן כד

ברכה בהדלקת חנוכיה חשמלית בבית

הכנסת

בעניין חנוכיה חשמלית כתבתי בהרחבה בחוברת פסקי רבותינו מן המערב ח"ג, והעלתי שם שמעיקר הדין ההלכה היא כדעת מו"ר רבי יוסף משאש ע"ה, שנרות החשמל כשרים אף לכתחילה להדלקה ויוצאים בהם ידי חובה, אמנם כיוון שיש חולקים בעיקר הדין, אומרים אנו סב"ל, אף כנגד דעתו של הרב, ולכן לדינא יש להשתדל להדליק בנרות שמן או שעווה כדי שיוכל לברך, ואם אין בידו, ידליק בנרות החשמל בלא ברכה.

הן עתה באתי לדון בחנוכיה חשמלית בבית הכנסת, שלענ"ד שם ניתן יהיה להדליקה בשם ומלכות, שהרי הדלקת החנוכיה בבית הכנסת אינה דבר של חוב ואינה דורשת את כל התנאים של הדלקת החיוב בביתו (וכמו שהעליתי בתשובה במקום אחר), ומעיקר הדין לא היה ראוי לברך על הדלקה זו, אלא שמברכים עליה מצד המנהג ותו לא, ולכן כאשר מדליק אדם חנוכיה חשמלית בביתו ידליק בלא ברכה, כיוון ששם עיקר הברכה היא על עצם גדר הנרות, וזו בדיוק המחלוקת בין האחרונים, ולכן מטעם סב"ל לא יברך, אך בבית הכנסת, שעיקר הברכה לא נובע מגדר הנרות אלא מעצם המנהג, ממילא אפשר להדליק שם חנוכיה חשמלית בברכה, ואין לומר בזה סב"ל, שפה הברכה היא מפאת המנהג, וקיי"ל דאין סב"ל במקום מנהג, ואתי שפיר גם לסברת הכלבו הסובר שההדלקה היא מצד להוציא את מי שאינו בקי, שהרי נרות החשמל כשרים מעיקר הדין, והן מצד פרסום הנס שיש בזה, וכל זה שלא כדעת הילקוט יוסף (סי' תרעג ס"ה)

בדברי מר"ן יראה שמדבר דווקא על אדם שאוכל במקום אחד ואחר כך הולך לישון בבית אחר שאינו ביתו, אך אם חוזר לביתו באותו הלילה איזו סברא יש לומר שידליק אצל חבירו, וכי בשביל ארוחה אחת או שתיים שאכל שם, ביתו כבר אינו נחשב כביתו, זה לא יתכן לומר, וכל דין אכסנאי הינו רק פתרון לאדם שאינו חוזר לביתו, ואין מדליקים עליו בביתו כלל.

אמנם במקרה שלפנינו הדברים מורכבים מעט יותר, שהרי נתכוון לצאת ידי חובה בהדלקת אביו, ולכן כיצד יוכל להדליק שוב בברכה בביתו, שהרי באותה העת היה סמוך ממש על שולחן אביו, ויש סברא נכונה מאוד לומר שיצא בהדלקת אביו, אמנם בהחלט שייד להסתפק האם שייד לומר לגביו 'סמוך על שולחן אביו' כאשר בדעתו לחזור לביתו בעוד מספר דקות.

לכן לדינא הייתי ממליץ במקרה הנ"ל להדליק בלא ברכה כשיחזור לביתו, אמנם לכתחילה אדם שמתארח אצל הוריו בעת ההדלקה ומתכוון לחזור לביתו עוד באותו הערב, יכוון שלא לצאת בהדלקת אביו או מארחו, וידליק בביתו כשיחזור, ואפילו אם השעה מאוחרת.

ע"ה שאול עזריאל ס"ט

שפסק שאין לברך על חנוכיה חשמלית בבית הכנסת, ובמה שכתבתי כאן נדחו דבריו.

ע"ה שאול עזריאל ס"ט

סימן כה

הדלקת נרות בבית מלון (בירור בגדר מקום האכילה בדברי מור"ם)

פסק מור"ם בסי' תרעד ס"א שבזמן הזה המקום שקובע לעניין ההדלקה הוא היכן שאוכל האכסנאי, וראיתי להעיר שמור"ם דיבר דווקא באדם עראי שאוכל אצל מארח זר וישן במלון או פונדק וכו', ואז הכריע שמקום החיוב מבחינתו הוא המקום שבו אוכל, ומקום השינה לא מעלה ולא מוריד, אולם אם אדם אוכל אצל חברו ארוחת ערב או אפילו אוכל אצלו את כל ארוחות החג, אבל חוזר כל ערב לישון בביתו, ודאי וודאי שמדליק בביתו, שהוא מקום הקביעות שלו, ואף שאינו אוכל שם בימי החג אין זה גורע ממעמד אותו מקום שיחשב כביתו, ומקום האכילה משפיע רק לגבי אדם שנמצא בזמן חיוב ההדלקה בשני מקומות זמניים מבחינתו.

על פי זה ראוי לדון לגבי אדם שמתארח בבית מלון ושוכר שם חדר ואת כל ארוחות החג אוכל בחדר האוכל המרכזי, היכן ידליק את נרות החג, שיש לדון בדבר האם כל בית המלון נחשב כבית אחד ואז ידליק היכן

שירצה, או שרק חדרו שישן שם נחשב כביתו בחג.

לענ"ד לא ניתן לומר שכל בית המלון חשוב כביתו, שהרי אף שמשלם האדם תשלום עבור שירותי המלון, הרי עיקר התשלום הוא עבור חדרו, ורק שם הוא בלתי מוגבל ויכול להתנהג שם כביתו ממש, מה שאין כן בשאר המלון, אף שיש לו היתר כניסה לשם, מכל מקום מוגבל הוא במעשיו שם, ולכן נראה שחדרו בבית המלון שישן שם, הוא שנחשב כחדרו ממש, ואף שאוכל בחדר האוכל המרכזי, מכל מקום יש לו להדליק בחדרו שהוא נחשב עיקר ביתו בחג, אמנם בימינו הרבה מהנהלות בתי המלון אינן מתירות לאורחיהם להדליק בחדריהם מחשש לשריפה, ואם כן נפל פיתא בבירא, וחזרנו לשאלה הקדמונית היכן ידליק.

ונראה שאם אינו יכול להדליק בחדרו ידליק בחדר האוכל שהוא מקום אכילתו בימי החג ויש לכך ערך הלכתי, ואם גם שם לא מצוי שמדליקים, עדיף שיהיה נוכח בהדלקת נרות המרכזית שמתקיימת בימינו ב"ה בכל בית מלון (בדרך כלל לפני ארוחת הערב), ויכוון לצאת בהדלקה זו ויועיל לו הדבר כדין אורח בבית הכנסת, ונסמוך בזה על טעמו של הכלבו, אמנם מכיוון שאי אפשר להגדירו כאורח בבית הכנסת, שאין לו כלום משלו, אלא הוא יותר קבוע מאורח, וגם סברת הכלבו הזו דחויה היא אצל מר"ן בשו"ע שפסק שהדלקה בבית הכנסת נעשית משום פרסומי ניסא, לכן אין לסמוך על זה אלא במקרים שאי אפשר בעניין אחר.

ובכל אופן להדליק במסדרון המלון (לובי). כמו שנוהגים לעשות בחלק מבתי המלון, ומקימים שם שולחן לאורחים עם נרות מוכנים לצורך ההדלקה, נראה לענ"ד שבשום אופן אי אפשר להדליק שם, שאין

לאותו מקום שום גדר של חיוב הדלקה,
והמברך שם מכניס את עצמו לספק ברככה
לבטלה, ואם קרוב אותו שולחן לחדר
האוכל, אפשר שיש להקל.

ע"ה שאול עזריאל ס"ט

